

**Арча район Советы
КАРАРЫ**

« 14 » август 2018 ел

№ 189

**Татарстан Республикасы Арча муниципаль районында гавами
тыңлауларны (жәмәгать фикер алышуларын) оештыру һәм
уздыру тәртибе турындагы нигезләмәне раслау хакында**

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районында яшәүчеләрнен муниципаль хокукый актлар проектлары буенча фикер алышуда катнашуга хокукларын тәэмин итү максатыннан һәм «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 28 статьясына, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 20 статьясына, «Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставына таянып, Арча район Советы карар бирде:

1. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районында гавами тыңлауларны (жәмәгать фикер алышуларын) оештыру һәм уздыру тәртибе турында кушымтада бирелгән Нигезләмәне расларга.

2. Гамәлдән чыккан дип танырга:

- «Арча муниципаль районында гавами тыңлауларны оештыру һәм үткөрү тәртибе турындагы нигезләмәне раслау хакында» Арча район Советының 2008 елның 27 декабрэндәге 220 номерлы карарын.

3. Әлеге карарны Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрэндә <http://arsk.tatarstan.ru> веб-адрес буенча Арча муниципаль районының рәсми сайтында һәм Татарстан Республикасының хокукый мәгълүмат порталында <http://pravo.tatarstan.ru> веб-адрес буенча урнаштырырга.

4. Карар рәсми игълан ителгән көненнән үз көченә керә.

5. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Арча район Советының законлылык, жәмәгать тәртибен саклау һәм жирле үзидарә мәсьәләләре буенча даими комиссиясенә йөкләргә.

Арча муниципаль районы башлыгы,
Арча район Советы рәисе

И.Г. Нуриев

**Татарстан Республикасы Арча
муниципаль районында гавами тыңлауларны (жәмәгать фикер
алышуларын) оештыру һәм уздыру тәртибе турында
НИГЕЗЛӘМӘ**

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районында гавами тыңлауларны (жәмәгать тикшерүләрен) оештыру һәм уздыру тәртибе турында әлеге Нигезләмә Россия Федерациясе Конституциясе, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «Арча муниципаль районы» муниципаль берәмлеге уставы нигезендә эшләнде.

1бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1 статья. Төп төшенчәләр

Әлеге Нигезләмәдә түбәндәге төп төшенчәләр кулланыла:

гавами тыңлаулар - Арча муниципаль районы халкының жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый актлар проектларына гавами фикер алышу юлы белән жирле үзидарә органнары тарафыннан карарлар кабул итү процессында катнашуга хокукларын гамәлгә ашыру рәвешә, шулай ук федераль законнарда, әлеге Нигезләмәдә билгеләнгән мәсьәләләргә тикшерү өчен;

инициатив төркем - гавами тыңлауда катнашу хокукына ия Россия Федерациясе гражданы яисә гражданны төркеме;

жәмәгатьчелек вәкиле - физик зат, шул исәптән юридик затлар, берләшмәләр вәкилләре, ул карала торган мәсьәлә турында гавами тыңлауларда фикер алышуда катнашу хокукына ия. Жәмәгатьчелек вәкилләренә жирле үзидарә органнарын яисә дәүләт хакимияте органнарын тәкъдим итүче яисә алар эшчәнлегендә түләүле шартнамә нигезендә катнашучы гавами тыңлауларга чыгарылган мәсьәләләр буенча кабул итүче затлар хезмәт бурычлары аркасында кермиләр;

гавами тыңлауларда катнашучылар - жирле үзидарә органнары һәм аларның вәкилләре, жәмәгатьчелек вәкилләре, гавами тыңлаулар экспертлары, гавами тыңлаулар үткәру буенча оештыру комитеты әгъзалары;

чыгыш ясарга хокукы булган гавами тыңлауларда катнашучылар - жирле үзидарә органнары һәм аларның вәкилләре, әлеге Нигезләмәнең 6 статьясында билгеләнгән вакытта оештыру комитетына гавами тыңлаулар мәсьәләләре буенча чыгышка үз гаризаларын биргән жәмәгатьчелек вәкилләре;

оештыру комитеты - Арча муниципаль районы жирле үзидарә органнары

вазыйфай затларыннан, Арча район Советы депутатларыннан, жәмәгәтчелек һәм гражданның инициатив төркөмнәре вәкилләреннән паритетлы башлангычларда төзелгән гавами тыңлаулар эзерләү һәм уздыру буенча оештыру гамәлләрен гамәлгә ашыручы коллегиаль орган;

ижтимагый фикер алышулар-контроль максатларында файдаланыла торган ижтимагый әһәмиятле мәсьәләләр, шулай ук жирле үзидарә органнарының вәкаләтле затлары һәм оешмалар, мәнфәгәтләрә тиешле карарга кагыла торган гражданны һәм ижтимагый берләшмәләр вәкилләре турында мәжбүри фикер алышуда катнашуы булган карарлары проектлары буенча ижтимагый контроль максатларында файдаланыла торган ижтимагый фикер алышулар.

гавами тыңлаулар эксперты - гавами тыңлаулар мәсьәләләре буенча махсус белемнәре булган һәм бу статуста вәкаләтле орган тарафыннан билгеләнгән зат. Эксперт язмача рәвештә гавами тыңлаулар мәсьәләләре буенча рекомендацияләр һәм тәкъдимнәр тәкъдим итә һәм аларны аргументацияләү өчен фикер алышуларда катнаша.

2 статья. Гавами тыңлаулар уздыруның максатлары

Халык алдында тыңлаулар түбәндәге максатларда үткәрелә:

Арча муниципаль районының жирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча муниципаль хокукый актлар проектлары буенча фикер алышу, алар мәжбүри рәвештә, Арча муниципаль районы халкы катнашында гавами тыңлауларга чыгарыла;

халык тыңлауларына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча жәмәгәтчелек фикерен ачыклау һәм исәпкә алу.

гавами тыңлаулар нәтижәләрен эзерләү, үткәрү һәм билгеләү экспертларның ачыклык, хәбәрдарлык, ихтыярий булуы, бәйсезлеге принциплары нигезендә гамәлгә ашырыла.

3 статья. Гавами тыңлауларга чыгарыла торган сораулар

1. Гавами тыңлаулар жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча үткәрелә. Гавами тыңлаулар нәтижәсе жирле үзидарә органнары өчен рекомендация характерында.

2. Гавами тыңлауларга мәжбүри рәвештә түбәндәгеләр чыгарыла:

1) «Арча муниципаль районы» муниципаль берәмлеге уставы проекты (алга таба - Устав) шулай ук Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Арча район Советы карары проекты, Уставка Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Уставны шушы норматив хокукый актларга туры китерү максатларында Россия Федерациясе субъекты конституциясе (уставы) яисә законнарын төгәл кабатлау рәвешендә үзгәрешләр кертелү очракларыннан тыш;

2) жирле бюджет проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;

3) Арча муниципаль районының социаль-икътисады үсеш стратегиясе проекты;

4) Арча муниципаль районын үзгәртеп кору турындагы сораулар, моңа “Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуи принциплары турында” 2003 елның 06 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә Арча муниципаль районын үзгәртеп кору өчен тавыш бирү юлы белән яисә гражданнар жыеннарында белдерелгән Арча муниципаль районы халкының ризалыгын алу таләп ителә;

5) генераль план проекты, жирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләре проекты, территорияне планлаштыру проекты, территорияне ызанлау проекты, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проекты, күрсәтелгән расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тотат торган проект, жир кишәрлегеннән яисә капитал төзелеш объектыннан файдалануның рөхсәт ителгән төренә рөхсәт бирү турында карар проекты, рөхсәт ителгән төзелешнең иң чик параметрларыннан тайпылуға, капитал төзелеш объекларын реконструкцияләүгә рөхсәт бирү турында, жир кишәрлекләреннән һәм капитал төзелеш объекларыннан файдалануның рөхсәт ителгән бер төренә үзгәртү мәсьәләләре, жирдән файдалану һәм төзелеш алып баруның расланган кагыйдәләре булмаганда мондый файдалануның башка төренә үзгәрешләр кертү;

6) гавами сервитутлар билгеләү мәсьәләләре;

7) жылылык белән тәмин итү схемасы проекты;

8) федераль законнарда билгеләнгән башка мәсьәләләр.

3. Әгәр һәр мәсьәлә буенча һәрьяклап һәм тулы фикер алышуға комачауламаса, берничә мәсьәлә буенча берьюлы гавами тыңлаулар уздыру рөхсәт ителә.

4. Гавами тыңлауларны оештыру һәм үткәрү, әгәр Россия Федерациясе законнары белән башкасы билгеләнмәгән булса, жирле бюджет акчалары исәбеннән финанслана.

4 статья. Гавами тыңлаулар инициаторлары

Халык алдында тыңлаулар халык, Арча район Советы (алга таба - Совет), Арча муниципаль районы башлыгы (алга таба - Башлык) инициативасы белән Регламент нигезендә үткәрелә.

Халык алдында тыңлаулар үткәрү буенча халыкның инициативасы 18 яшькә кимендә 10 кеше яшәгән гражданнар төркеменнән чыгып карарга мөмкин.

2 бүлек.

5 статья. Гавами тыңлауларны билгеләү

1. Халык яисә Совет инициативасы буенча үткәрелә торган гавами тыңлаулар Совет карары белән билгеләнә.

Район башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гавами тыңлаулар Арча муниципаль районы башлыгы тарафыннан билгеләнә.

Халык тыңлаулары Россия Федерациясе законнары белән жирле үзидарә органнары вәкаләтләренә кертелгән мәсьәләләр буенча үткәрелә.

2. Халыкның гавами тыңлаулар уздыру турындагы инициативасын күрсәтү һәм халыкны инициативаны хуплап имзалар жыю өчен кимендә 10 кеше күләмендә инициатив төркем төзелә.

2.1. Инициатив төркем советка тәкъдим итә:

- гавами тыңлаулар мәсьәләләрен күрсәтеп, гавами тыңлаулар билгеләү турында гариза һәм аларны үткәрү кирәклеген дәлилләү, гражданның инициатив төркеменә вәкаләтле вәкиле тарафыннан 1 нче кушымта нигезендә имзаланган гариза;

- муниципаль хокукый акт проекты (гавами тыңлауларда карау өчен ул кертелгән очракта);

- муниципаль хокукый актны кабул итү кирәклеген нигезләүне үз эченә алган аңлатма, аның максатларын һәм төп нигезләмәләрен күрсәтеп (гавами тыңлауларда карауға кертелгән очракта);

- финанс-иқътисады нигезләү (гамәлгә ашыру өстәмә матди һәм башка чыгымнар таләп итәчәк муниципаль хокукый актның гавами тыңлауларында карауға кертелгән очракта);

- гражданның инициатив төркеме исемлеген 2 нче кушымта нигезендә;

- гражданның инициатив төркемен төзү турында карар кабул ителгән жыельш беркетмәсе;

- инициатив төркемнең вәкаләтле вәкиле тарафыннан имзаланган, анда инициатив төркем тарафыннан тапшырылган документларның исемлеге, шулай ук муниципаль хокукый акт проекты докладчыгы күрсәтелгән (муниципаль хокукый акт проекты гавами тыңлауларда карау өчен керткән очракта).

Гариза һәм беркетмәгә инициатив төркемнең рәислек итүче (инициатив төркемнең вәкаләтле вәкиле) һәм секретаре имза салырга тиеш.

2.2. Әгәр Советка әлегә статьяның 2.1 пунктчасында билгеләнгән барлык документлар бер үк вакытта тапшырылса, гариза бирелгән дип санала.

2.3. Советка гариза һәм аңа теркәлә торган документлар кергән көннән алып 30 көн эчендә гавами тыңлаулар уздыру инициативасын хуплаган халыкның имзалары жыелырга һәм тапшырылырга тиеш - әлегә Нигезләмәнең 3 нче кушымтасы нигезендә, 18 яшькә житкән Арча муниципаль районы гражданны саныннан кимендә 1% күләмендә.

Имзалар гавами тыңлаулар уздыру турындагы инициативаны күрсәтү турындагы гариза биргән көннең иртәгесеннән жыелырга мөмкин. Имза кәгазенә кулдан язылмыйча яисә карандаш белән белешмәләр кертү рөхсәт ителми. Гражданны турында тиешле белешмәләрдә һәм аларны имза кәгазенә кертү даталарында һәм таныклау язмаларында идарәләр гражданны һәм имзалар жыючылар тарафыннан тиешенчә килештерелергә тиеш.

2.4. Совет эш төркемен төзи һәм имзалар кәгазьләрен тапшырган көннән алып 10 - көн эчендә тапшырылган белешмәләрне тикшерә.

Имзалар кәгазьләрендәге имзаларны һәм белешмәләрне тикшерү

нәтижеләре буенча имза гамәлгә яраксыз дип танылырга мөмкин. Әлеге Нигезләмә нигезендә аның гамәлгә яраксызлыгы билгеләнмәгән булса, имза нәтижәле була.

Имзалар жыю тәртибен бозып һәм (яисә) имзалар кәгазен рәсмиләштерү буенча жыелган имзалар гамәлгә яраксыз имзалар, ягъни имзалар белән түбәндәгеләр таныла:

- 1) имзалар жыю чорыннан тыш жыелган имзалар;
- 2) 18 яшькә житмәгән Арча муниципаль районында яшәүчеләрнен имзалары;
- 3) имзалар кәгазенә үз имзасын үз кулы белән кую датасы күрсәтелмәгән гражданнар имзалары;
- 4) имзалар кәгазенә кулдан язылмыйча яисә карандаш белән кертелгән белешмәләр;
- 5) гражданнар турында аларга туры килә торган белешмәләрдә һәм имза кәгазенә кергү даталарында төзәтүләр булган имзалар, әгәр бу төзәтүләр имзалар жыючылар тарафыннан махсус килештерелмәгән булса;

6) рәвешә әлеге Нигезләмәгә 3 нче кушымта таләпләренә туры килми торган имза кәгазендәге барлык имзалар.

Тикшерү нәтижеләре имзалар кәгазьләрен тикшерү беркетмәсе белән рәсмиләштерелә (4 нче кушымта).

2.5. Советның чираттагы утырышында, имзалар кәгазьләре кергән көннән соң 15 көн эчендә гавами тыңлаулар билгеләү турында яисә гавами тыңлаулар билгеләү турында гаризаны түбәндәге очракларда кире кагу хакында карар кабул ителә:

- 1) гавами тыңлауларга чыгарыла торган мәсьәләләр, әлеге нигезләмәнең 3 статьясында каралган очраклардан тыш, жирле үзидарә органнары компетенциясенә керми;
- 2) тәкъдим ителгән дәрәс имзалар саны халык алдында тыңлаулар уздыру турында халык инициативасын күрсәтү өчен житәрлек түгел;
- 3) инициативаны күрсәтү тәртибе үтәлмәгән;
- 4) муниципаль норматив хокукый акт проектың карауга тәкъдим ителә торган проект Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, федераль законнар, башка норматив хокукый актлар нигезләмәләренә туры килми;
- 5) шундый ук сорауга чыгарылган гавами тыңлаулар узган көннән алып 30 көннән дә кимрәк вакыт узды.

2.6. Гавами тыңлауларны билгеләү турындагы гаризаны кире кагу, баш тартуны китереп чыгарган хокук бозуларны бетерү шарты белән, гавами тыңлауларны билгеләү өчен инициатив төркем тарафыннан документларны кабат кергүгә киртә булмый.

2.7. Гавами тыңлауларны билгеләү турындагы мәсьәлә Совет регламенты нигезендә карала.

2.8. Гавами тыңлаулар билгеләү турында гариза кире кагылган очракта, Совет эш көннәрендә исәпләнә торган 5 көн эчендә гражданнарның инициатив төркеме вәкаләтле вәкиленә язмага мотивлаштырылган хәбәрнамә жибәрә.

3. Ачык тыңлаулар билгелэгән Совет, Башлык тиешле муниципаль актларны кабул итә, аларда сорау, сроклар, вакыт һәм аларны уздыру урыны, оештыру комитеты составы, муниципаль хокукый акт проекты буенча фикер алышуда һәм гражданның гавами тыңлауларга чыгарылуын исәпкә алу тәртибе турында мәгълүмат бар.

Гавами тыңлаулар уздыру датасы - муниципаль хокукый акт кабул ителгән көннән алып 30 көн эчендә билгеләнә, әгәр федераль законнарда, Устав һәм әлегә Нигезләмәдә башкасы билгеләнмәгән булса, гавами тыңлаулар билгеләү турында муниципаль хокукый акт кабул ителгән көннән алып 30 көн эчендә билгеләнә.

6 статья. Гавами тыңлаулар турында хәбәр итү.

1. Арча муниципаль районы халкына гавами тыңлаулар билгеләү турында мәгълүмат массакүләм мәгълүмат чараларында, рәсми сайтта һәм (яисә) башка мәгълүмат системаларында календарь көннәрдә, гавами тыңлаулар уздырган көнгә кадәр (әгәр башкасы каралмаган булса, федераль законнарда, Уставта, әлегә Нигезләмәдә) тикшерелә торган муниципаль хокукый актның кушылта проекты (гавами тыңлауларга кертелгән очракта) белән гавами тыңлаулар билгеләү турында муниципаль хокукый актта бастырып чыгару юлы белән гамәлгә ашырыла.

1.1 Гавами тыңлаулар нәтижеләре массакүләм мәгълүмат чараларында, Арча муниципаль районының рәсми сайтында һәм (яисә) башка мәгълүмат системаларында һәм мәгълүмат стендларында бастырыла.

Мәгълүмат стендлары, кулланучыларны мәгълүмат белән тәэмин итү мөмкинлеген исәпкә алып, яхшы каралган урыннарда жиһазландырыла.

Мәгълүмати стендларны урнаштыру эргономика таләпләре нигезендә башкарылырга тиеш, алар кулланучының озак вакыт уңайсыз позада булуы зарурлыгын юкка чыгара.

Мәгълүмат стендларының төсләрен бизәү эстетик таләпләргә туры килергә тиеш. Мәгълүмат стендлары А4 форматындагы кесәләр белән жиһазландырылырга мөмкин, аларда мәгълүмати кәгазьләр урнаштырыла.

2. гавами тыңлауларда яисә жәмәгать фикер алышуларында каралырга тиешле проект экспозициясен уздыру майданчыгы, шулай ук проект экспозициясенә керүчеләргә консультация бирү вакыты, килештерү буенча гавами тыңлаулар яисә ижтимагый фикер алышулар уздыру турында хәбәр итүгә кертелә.

Экспозиция эшләү чорында килүчеләр өчен консультацияләр оештырыла, проект турында басма мәгълүмат материаллары таратыла. Экспозициягә килүчеләр үз тәкъдимнәрен, фикер алыша торган проектка карата искәртмәләрен, язма рәвештә экспозициягә килүчеләргә исәпкә алу һәм тәкъдимнәр, искәртмәләр язу өчен тиешле китапка (журналга) кертергә хокуклы.

Проект экспозициясендә түбәндәгеләр күрсәтелә:

- проект;
- проектка аңлатма язуы;

- Россия Федерациясе законнары һәм башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукый актлары нигезендә алынган документацияне килештерү күчermәләре;

- массакуләм мәгълүмат чараларының ял күрсәткечләрен күрсәтеп, гавами тыңлаулар яисә проект буенча ижтимагый фикер алышулар уздыру турында мәгълүмати хәбәр бастыруның күчermәсе;

- проектны әзерләүне (эшләүне) оештыручы тарафыннан шундый материаллар бирелгән очракта, фикер алыша торган проект буенча гражданнарға мәгълүмат бирү максатларында башка мәгълүмати һәм демонстрация материаллары.

3 бүлек.

7 статья. Гавами тыңлауларны әзерләү һәм уздыру

1. Халык тыңлаулары Арча муниципаль районында яшәүчеләр өчен уңайлы вакытта үткәрелә.

2. Гавами тыңлаулар билгеләү турында карар кабул иткән жирле үзидарә органы Арча муниципаль районының вәкиллекле органы депутатлары, Арча муниципаль районы башкарма комитеты хезмәткәрләре, ижтимагый оешмалар вәкилләре, гражданнарның инициатив төркеме (гавами тыңлаулар үткәрү инициаторы булып гражданнарның инициатив төркеме чыкса) арасынан кимендә 5 кеше тәшкил итә. Оештыру комитеты төзелгәннән соң 3 көннән дә соңга калмыйча уздырыла торган беренче утырышта рәис, рәис урынбасары һәм сәркитип үз составынан сайлый. Оештыру комитеты утырышта әгъзаларының яртысынан күбрәге булганда карарлар кабул итәргә хокуклы.

Оештыру комитеты тыңлауларда катнашырга теләүче тыңлаулар уздырыла торган бинага тоткарлыксыз керүне тәмин итәргә тиеш.

Гавами тыңлаулар узган көнне оештыру комитеты гавами тыңлауларда катнашучыларны теркәүне оештыра.

3. Гавами тыңлауларда рәислек итүче булып оештыру комитеты рәисе тора. Утырыш гавами тыңлаулар ача, гавами тыңлаулар мәсьәләләрен (сорауларны) игълан итә, тыңлаулар үткәрүнең чиратлашуын тәкъдим итә, үзен, сәркитип һәм экспертларны күрсәтә, тыңлаулар үткәрү инициаторларын күрсәтә.

Оештыру комитеты секретаре гавами тыңлаулар протоколын алып бара.

4. Вәкаләтле вәкил фикер алышу үткәрелә торган мәсьәләне игълан итә һәм гавами тыңлаулар уздыру инициаторлары тарафыннан вәкаләтле затка, экспертларға, шулай ук чыгыш ясарға хокукы булган гавами тыңлауларда катнашучыларға сүз бирә. Чыгышларның чираты оештыру комитеты тарафыннан теркәлгән гаризалар бирүнең чираты белән билгеләнә.

5. Тыңлауларда катнашучылар, шул исәптән экспертлар да, үз тәкъдимнәрен төшерергә һәм (яисә) гавами тыңлауларда башка катнашучылар күрсәткән тәкъдимнәргә кушылырга хокуклы.

Фикер алышу йомгаклары буенча, гавами тыңлауларга чыгарылган жирле әһәмияттәге мәсьәләне (мәсьәләләрне) хәл итү буенча тәкъдимнәрнең һәм тәкъдимнәрнең бердәм исемлеге төзелә, моңа гавами тыңлауларда катнашучылар төшергән тәкъдимнәр һәм тәкъдимнәр керми.

6. Йомгаклау документын төзегәннән соң, рәис жирле әһәмияттәге мәсьәләне (мәсьәләләрне) хәл итүнең йомгаклау вариантын тавыш бирүгә тәкъдим итә. Гавами тыңлауларда карарлар кабул ителә тыңлауларда теркәлгән катнашучылар саныннан гади күпчелек тавыш бирү юлы белән кабул ителә. Тыңлауларда катнашкан һәр кеше бер тавышка ия, ул жирле әһәмияттәге мәсьәләне тәкъдим иткән өчен бирә, аңа каршы яки тавыш бирүдән тыелып кала. Тавыш бирү нәтижәләре беркетмәгә кертелә. Беркетмәгә рәислек итүче һәм гавами тыңлаулар сәркатибе кул куя.

7. гавами тыңлаулар беркетмәсе нигезендә, гавами тыңлаулар уздырган көннән алып эш көннәрендә исәпләнә торган 3 көн эчендә гавами тыңлаулар нәтижәләре турында бәяләмә (6 нчы кушымта) төзелә, анда түбәндәгеләр күрсәтелә:

- 1) халык тыңлауларына чыгарыла торган сорау (сораулар);
- 2) гавами тыңлаулар уздыру инициаторы;
- 3) гавами тыңлауларны билгеләү турында хокукый акт датасы, номеры һәм исеме, шулай ук аны бастырып чыгару датасы (халыкка житкерү);
- 4) гавами тыңлаулар уздыру датасы, вакыты һәм урыны;
- 5) гавами тыңлаулар уздырган оештыру комитеты;
- 6) гавами тыңлауларда катнашучылар, шул исәптән чыгышка хокук алган затлар турында мәгълүмат;

7) гавами тыңлауларга чыгарылган жирле әһәмияттәге мәсьәләне (мәсьәләләрне) хәл итү буенча тәкъдимнәрнең һәм тәкъдимнәрнең бердәм исемлеге, моңа гавами тыңлауларда катнашучылар төшергән тәкъдимнәр һәм тәкъдимнәр керми;

8) жирле әһәмияттәге мәсьәләне хәл итүнең йомгаклау варианты;

9) гавами тыңлауларда катнашучыларның тавыш бирү нәтижәләре.

8. Гавами тыңлауларның нәтижәләре турындагы бәяләмәгә оештыру комитеты рәисе һәм секретаре имза сала һәм гавами тыңлаулар уздырылган көннән башлап эш көннәрендә исәпләнә торган 3 көн эчендә бастырып чыгарылырга (халыкка житкереләргә) тиеш.

9. Гавами тыңлаулар нәтижәләре турындагы бәяләмә жирле үзидарән халык тыңлауларына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча карар кабул итү өчен җаваплы органы тарафыннан һичшиксез каралырга тиеш. Карау йомгаклары мәҗбүри тәртиптә гавами тыңлаулар инициаторларына, жирле үзидарән вәкаләтле органы тарафыннан гавами тыңлаулар нәтижәләре турында бәяләмә караган көннән алып эш көннәрендә исәпләнә торган 3 көн эчендә бастырып чыгару (халыкка житкерү) юлы белән, муниципаль берәмлек халкына гавами тыңлаулар инициаторларына житкерелә.

10. Гавами тыңлаулар нәтижәләре турындагы бәяләмә, Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән очраклардан тыш, рекомендация характерында була.

**4 бүлек. МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕК УСТАВЫ ПРОЕКТЫ, ЖИРЛЕ
БЮДЖЕТ ПРОЕКТЫНА, АНЫҢ ҮТӘЛЭШЕ ТУРЫНДАГЫ ХИСАПКА
ҮЗГӘРЕШЛӘР КЕРТҮ ТУРЫНДА СОВЕТ КАРАРЫ ПРОЕКТЫ,
МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕКНЕ ҮЗГӘРТЕП КОРУ ТУРЫНДАГЫ
МӘСЬӘЛӘ, МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕКЛӘРНЕҢ ГЕНЕРАЛЬ
ПЛАННАРЫ ПРОЕКТЛАРЫ БУЕНЧА ГАВАМИ ТЫҢЛАУЛАР
ОЕШТЫРУ ҺӘМ УЗДЫРУ ҮЗЕНЧӘЛЕКЛӘРЕ**

8 статья. «Арча муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставы проектын һәм Уставка үзгәрешләр кертү турында Совет карары проектын гавами тыңлауларда карау үзенчәлекләре

1. Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Совет карары проекты «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда һәм Уставта каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып, гавами тыңлауларда карала.

2. Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Советның Уставы проекты һәм аны кабул итү турындагы мәсьәлә Совет тарафыннан каралган көнгә кадәр 30 көннән дә соңга калмыйча рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерергә) тиеш. Бер үк вакытта күрсәтелгән проект буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибе, гражданнарның аны тикшерүдә катнашу тәртибе, шулай ук проект буенча гавами тыңлаулар билгеләү турында Совет карары бастырыла.

Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Совет карары проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук Уставка Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе нигезләмәләрен әлеге норматив хокукый актлар нигезендә үтәү рәвешендә үзгәрешләр кертелгәндә гражданнарның фикер алышуда катнашу тәртибен рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) таләп ителми.

3. Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Совет карары проекты буенча гавами тыңлаулар Уставта билгеләнгән срокларда, ләкин күрсәтелгән проектлар басылып чыкканнан соң 10 көннән дә алданрак булмаган вакытта уздырыла.

4. Муниципаль берәмлек Уставы проекты буенча гавами тыңлаулар уздыру буенча вәкаләтле орган тарафыннан оештыру комитеты муниципаль берәмлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт Советы карары проекты буенча тапшырыла.

**9 статья. Гавами тыңлауларда жирле бюджет проектын һәм аның
үтәләше турындагы хисапны карау үзенчәлекләре**

1. Жирле бюджет проекты һәм аның үтәләше турындагы еллык хисап, Россия Федерациясе Бюджет кодексында, башка федераль законнарда, Уставта, «Арча муниципаль районында бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турында» нигезләмәдә каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып, гавами тыңлауларда карала.

2. Жирле бюджет проекты һәм жирле бюджетның үтәләше турындагы

хисап буенча гавами тыңлаулар уздыруны гамәлгә ашыручы орган булып оештыру комитеты тора.

Жирле бюджет проекты буенча гавами тыңлаулар билгеләү турында карар кабул итүче орган булып муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тора.

3. Жирле бюджет проекты буенча гавами тыңлаулар билгеләү турындагы карарлар, жирле бюджет үтәләше турындагы хисап аларны кабул иткәннән соң 10 көн эчендә басылып чыгарга тиеш.

4. Жирле бюджет проекты буенча гавами тыңлаулар, жирле бюджетның үтәләше турындагы хисап жирле бюджет проекты басылып чыкканнан соң 15 календарь көннән дә алданрак үткәрелми (жирле бюджетның үтәләше турындагы хисап).

10 статья. Гавами тыңлауларда муниципаль берәмлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясе проектын карау үзенчәлекләре

Муниципаль берәмлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясе проектларына кагылышлы мәсьәләләр «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законда, «Россия Федерациясендә стратегик планлаштыру турында» 2014 елның 28 июнендәгә 172-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып, гавами тыңлауларга чыгарыла.

11 статья. Гавами тыңлауларда муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору турындагы мәсьәләне карау үзенчәлекләре

1. Муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору мәсьәләсе буенча гавами тыңлаулар күрсәтелгән Федераль законның 13 статьясындагы 5 өлешендә каралган очрақларда «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясында каралган очрақларда уздырыла.

3. Муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору турындагы мәсьәлә буенча гавами тыңлаулар уздыру буенча вәкаләтле орган - оештыру комитеты.

12 статья. Гавами тыңлауларда муниципаль берәмлекләрне территорияль планлаштыру документлары проектлары буенча жәмәгәть фикер алышуларын карау үзенчәлекләре

Генераль планнар проектларына, жирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләре проектларына, территорияне планлаштыру проектларына, территорияләрне ызанлау кагыйдәләренә, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләренә кагылышлы проектларга, күрсәтелгән документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектларга, жир кишәрлегеннән яисә капитал төзелеш объектннан файдалануның рөхсәт бирү турындагы карарларның проектларына, рөхсәт ителгән төзелешнең иң чик параметрларыннан читкә тайпылуга, капитал төзелеш объектларын

реконструкциялугә рөхсәт бирү турындагы карарларның проектларына, жир кишәрлекләренән һәм капитал төзелеш объектларыннан рөхсәт ителгән файдалануның бер төрен үзгәртү мәсьәләләренә, жирдән файдалану һәм төзелеш корылмалары төзүнең расланган кагыйдәләре булмаган очракта, шулай ук Россия Федерациясә Шәһәр төзелеш кодексында билгеләнгән нигезләмәләренә исәпкә алып, ижтимагый фикер алышуларга чыгарылырга мөмкин.

Жирлекләренң генераль планнары проектлары, шәһәр округларының генераль планнары буенча ижтимагый фикер алышулар, гавами тыңлаулар оештыру һәм уздыру үзенчәлекләре Россия Федерациясә Шәһәр төзелеш кодексының 28 маддәсендә китерелгән.

Жирлекләренң генераль планнары, шәһәр округларының генераль планнары проектлары һәм жирлекләренң генераль планнарына үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, шәһәр округларының генераль планнары (алга таба - ижтимагый фикер алышулар яисә гавами тыңлаулар) буенча ижтимагый фикер алышулар яисә гавами тыңлаулар муниципаль берәмлекнең һәр торак пунктында уздырыла.

Ижтимагый фикер алышулар яисә гавами тыңлауларда катнашучыларны жәмәгать фикер алышуларында яисә гавами тыңлауларда катнашу өчен тигез мөмкинлекләр белән тәмин итү максатларында жәмәгать фикер алышулары яисә гавами тыңлаулар үткәргәндә торак пункт территориясә өлешләргә бүленергә мөмкин.

Ижтимагый фикер алышулар яисә гавами тыңлаулар нәтижеләре турында бәяләмә басылып чыккан көнгә кадәр муниципаль берәмлек уставы һәм (яисә) муниципаль берәмлек вәкиллеке органының норматив хокукый акты белән билгеләнә һәм кимендә бер ай һәм өч айдан артыграк була алмый.

Муниципаль берәмлек башлыгы, ижтимагый фикер алышулар яки гавами тыңлаулар нәтижеләре турында бәяләмәне исәпкә алып, карар кабул итә:

1) генераль план проекты белән килешү турында һәм аны муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органына жиберү турында;

2) генераль план проектына кире кагу һәм аны эшләп бетерергә жиберү турында.

13 статья. Сервитутлар билгеләү буенча гавами тыңлаулар уздыру үзенчәлекләре

1. Гавами сервитутлар билгеләү буенча гавами тыңлауларда катнашу хокукына Арча муниципаль районында даими яисә башлыча яшәүче һәр граждән ия, аның территориясендә 18 яшькә житкән гавами сервитут урнаштыру күздә тотыла.

Гражданның гавами тыңлауларда катнашуы ирекле нигездә гамәлгә ашырыла.

Гавами тыңлауларда Арча муниципаль районы территориясендә урнашкан ижтимагый берләшмәләр, коммерциягә карамаган һәм

коммерциягә карамаган оешмалар катнаша ала.

2. Халык тыңлаулары вәкаләтле орган яисә физик һәм юридик затлар инициативасы буенча 13 статьяның 1 пункттында күрсәтелгән үткәрелә.

гавами тыңлаулар уздыру буенча вәкаләтле орган - оештыру комитеты.

3. вәкаләтле орган гавами тыңлаулар уздыру турында карар кабул ителгән көннән алып 7 эш көне эчендә аларны Арча муниципаль районының муниципаль актларын бастырып чыгару өчен билгеләнгән рәсми массакуләм мәгълүмат чараларында уздыру турында игълан итә.

Ижтимагый тыңлаулар ачылыр алдыннан, аларда катнашучыларны мәжбүри теркәү уздырыла, аларга түбәндәгеләр керә:

юридик зат - юридик затны дәүләт теркәве белешмәләренең тулы исеме;

шәхси эшкуар - гражданинның шәхси эшкуар буларак дәүләт теркәве күрсәткелләренең фамилияләре, исеме, атасының исеме һәм белешмәләре;

физик зат - фамилия, исем, атасының исеме, туган елы, яшәү урыны адресы.

4. Гавами тыңлаулар нәтижәсе беркетмә белән рәсмиләштерелә, анда аларны уздыру датасы һәм урыны, катнашучылар саны, рәиснең фамилиясе, исеме, атасының исеме, гавами тыңлаулар секретаре, чыгышларның эчтәлеге, тавыш бирү нәтижәләре һәм кабул ителгән карарлар күрсәтелә.

Беркетмә ике нөсхәдә төзелә һәм ачык тыңлаулар рәисе һәм секретаре тарафыннан имзалана. Беркетмәгә гавами тыңлауларда катнашучылар исемлеге өстәлә.

5. гавами тыңлаулар нәтижәләре гавами сервитутны алда билгеләү турында вәкаләтле орган тарафыннан карала һәм аларга гавами сервитут билгеләү өчен кирәкле документларга кушып бирелә.

Ачык сервитутлар билгеләү буенча гавами тыңлаулар беркетмәләрен саклау вакыты - өч ел. вәкаләтле орган житәкчесе гавами тыңлаулар беркетмәләрен саклау өчен жаваплы.

14 статья. Гавами тыңлауларда жылылык белән тәмин итү схемасы проектын карау үзенчәлекләре

1. Жылылык белән тәмин итү схемасы проекты буенча гавами тыңлаулар «Жылылык белән тәмин итү схемаларына таләпләр, аларны эшләү һәм раслау тәртибе турында» Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2012 елның 22 февралендәге 154 номерлы карарында каралган үзенчәлекләренә исәпкә алып үткәрелә.

Арча муниципаль районьнда гавами тыңлауларны оештыру һәм уздыру тәртибе турындагы нигезлэмәгә 1 нче кушымта

Арча район Советына

ГАВАМИ ТЫҢЛАУЛАР БИЛГЕЛӘУ ТУРЫНДА ГАРИЗА

_____ кеше инициатив төркем, исемлек кушымтада бирелә, муниципаль берәмлек халкы инициативасы буенча халык алдында тыңлаулар билгеләргә тәкъдим итә:

Гавами тыңлаулар уздыру кирәклеген нигезләү:

Кушымта (фактта тәкъдим ителгән документлар күрсәтелә):

- 1) муниципаль хокукый акт проекты (кертелгән очракта);
- 2) аңлатма язуы;
- 3) финанс-икътисадый нигезләү (гамәлгә ашыру өстәмә матди һәм башка чыгымнар таләп итәчәк муниципаль хокукый акт кертелгән очракта);
- 4) гражданның инициатив төркеме исемлеге;
- 5) оештыру турында карар кабул ителгән жыелыш беркетмәсе гражданның инициатив төркеме;
- 6) озату хаты.

гражданның инициатив төркеме вәкаләтле вәкиле _____
(имза) (Ф.И.А.и.)

гражданның инициатив төркеме секретаре _____
(имза) (Ф.И.А.и.)

Арча муниципаль районьнда гавами
тыңлауларны оештыру һәм уздыру
тәртибе турьндагы нигезләмәгә
2 нче кушымта

**ИНИЦИАТИВ ГРУППА ӘГЪЗАЛАРЫ
ИСЕМЛЕГЕ**

№ т/б	Фамилиясе, исеме, атасының исеме һәм туган елы (18 яшендә - туу саны һәм ае)	Адресы	Паспорт яки шәхесне раслаучы документның номеры, кем тарафыннан һәм кайчан бирелгән	Шәхси имзасы

гражданнарның инициатив
төркеме вәкаләтле вәкиле _____

(имза)

(Ф.И.А.и.)

**Гавами тыңлауларда
ИМЗАЛАР КӘГАЗЕ**

Сорау буенча:

" _____ "

Без, түбәндә кул куючылар, муниципаль берәмлек халкы инициативасы буенча гавами тыңлаулар уздыруны хуплыйбыз. Сорау:

« _____
_____ »

№ т/б	Фамилиясе, исем, атасының исеме	18 яшендә туган ел (өстәмә рәвештә туган көне һәм ае)	Яшәү урыны адресы	Паспорт яки шәхесне раслаучы документның номеры, кем тарафыннан һәм кайчан бирелгән	Шәхси имза

Имза кәгазен таныклым:

(имза жыйган затның фамилиясе, исеме, атасының исеме, паспортының яисә граждан паспортын алмаштыручы документының сериясе, номеры һәм бирү датасы, аны биргән органның исеме яисә коды, имзалар жыйган затның яшәү урыны адресы, аның имзасы һәм аны кую датасы күрсәтелеп).

гражданнарның инициатив төркеме
вәкаләтле вәкиле _____

(имза) (Ф. и.а.и.)

Гавами тыңлаулардагы имзалар кзгазенен тикшерү беркетмәсе

Сорау буенча:

" _____
_____ ".
Муниципаль берәмлек Советына тәкъдим ителгән гражданнар имзаларының саны
гавами тыңлаулар уздыру инициативасын хуплаучы
_____.

Сайлаучыларның имзалары тикшерелде _____, шулардан түбәндәгеләр
танылды:

түбәндәгә сәбәпләр буенча:

_____
_____;

Гамәлгә яраксыз имзалар саны - _____.

Советка тәкъдим ителгән фактта гамәлгә яраклы имзаларның гомуми саны
_____ тәшкил итә.

Эшче төркем житәкчесе _____ (имза) _____ (Ф.И.А.и.)

Эшче төркем әгъзалары _____ (имза) _____ (Ф.И.А.и.)

_____ (имза) _____ (Ф.И.А.и.)

_____ (дата, вакыт)

гражданнарның инициатив төркеме
вәкаләтле вәкил әкаләтле вәкиле _____ (имза) _____ (Ф.И.А.и.)

гражданнарның инициатив төркеме секретаре _____ (имза) _____ (Ф.И.А.и.)

Гавами тыңлаулар беркетмәсе

" _____ " _____ ел

Халык тыңлаулары түбәндәге инициатива буенча билгеләнгән:

_____ (муниципаль хокукый акт)

_____ (муниципаль хокукый акт исеме)

бастырылган _____ (халыкка _____ житкерелгән):

_____ уздырылган,

_____ адресы буенча:

_____ (үткәрелү датасы)

Оештыру
комитеты: _____

Катнаштылар: _____

Вәкаләтле вәкил: _____

Секретарь: _____

Экспертлар: _____

гавами тыңлауларда катнашучылар: (теркәлгән катнашучылар саны)

Гавами тыңлауларда чыгыш ясаучы катнашучылар:

_____ (фамилиясе, исеме, атасының исеме)

Тыңладылар:

1. _____ (фамилиясе, исеме, атасының исеме)

2. _____ (фамилиясе, исеме, атасының исеме)

3. _____ (фамилиясе, исеме, атасының исеме)

Кертелгэн тэкъдимнэр һәм тэкъдимнэр саны телдэн һәм язма рәвештә

_____, шул исәптән:

№ т/б	Рекомендацияләр һәм тэкъдимнэр	Мөрәжәгать итүче

гавами тыңлаулар рәйсе _____

(имза)

(Ф.И.А.и.)

гавами тыңлаулар секретаре _____

(имза)

(Ф.И.А.и.)

Гавами тыңлаулар нәтижәләре буенча бәяләмә

" ____ " _____ ел

Гавами тыңлаулар _____ инициативасы буенча билгеләнгән:
(муниципаль хокукый акт)

_____ ел, № _____
(муниципаль хокукый акт исеме)

басылып _____ чыккан _____ (халыкка
житкерелгән): _____ уздырылган
адресы _____ буенча: _____

(үткәрелү датасы)

гавами тыңлауларга чыгарыла торган сорау
(сораулар) _____
гавами тыңлаулар үткәрү инициаторы

_____ гавами тыңлаулар уздыру датасы, вакыты һәм урыны

_____ гавами тыңлаулар уздырган оештыру
комитеты _____

Гавами тыңлауларда катнашучылар, шул исәптән чыгышка хокук алган затлар
турында мәгълүмат _____

гавами тыңлауларга чыгарылган жирле әһәмияттәге мәсьәләне (мәсьәләләрне) хәл итү
буенча тәкъдимнәрнең һәм тәкъдимнәрнең бердәм исемлеге:

Фикер алышуга чыгарылган мәсьәләләр		экспертлар һәм катнашучыларның тәкъдимнәре		Тәкъдимнәр кертелде) хупланды)	Искәрмә
№ т/б	сорауның формулировкасы яки исеме	№ т/б	жөмлә тексти	эксперт катнашучының фиаи	
1		1.1			
		1.2			
2		2.1			

3	2.2		
	3.1		
	3.2		

Жирле әһәмияттәге мәсьәләне хәл итүнең соңгы варианты:

_____

Гавами тыңлауларда катнашучыларның тавыш бирү нәтижәләре:

_____ әйе (кеше)

_____ каршы (кеше)

_____ тыелып калдылар (кеше).

Оештыру комитеты рәисе _____

Оештыру комитеты секретаре _____